

Beypazarı/Ankara Örneğinde Turizmin Ekonomik, Toplumsal ve Çevresel Etkilerine Yerel Halkın Yaklaşımı

İsmail KERVANKIRAN¹

ÖZET

Bu çalışmada; son yıllarda turist talebinin arttığı Beypazarı ilçesinde turizmin gelişimi ve bu gelişimle birlikte ortaya çıkan turizmin etkileri değerlendirilmiştir. İlçede son on yılda tarihi evler restore edilerek turizme kazandırılmış, turizm yatırımlarının artışı ile birlikte ilçeye gelen turist sayısı artmış ve turizmin etkileri hissedilmeye başlamıştır. Bu çalışmanın amacı; turizmin ekonomik, kültürel ve çevresel etkilerini doğrudan yaşayan Beypazarı ilçesindeki yerel halkın bu etkilere bakış açılarını ortaya koymaktır. Bunun için Beypazarı ilçe merkezinde yaşayan yerel halk örneklem alanı olarak seçilmiştir. 285 kişiye anket uygulanmış, ancak bu anketlerin 250'si değerlendirilmiştir. Ankete katılan yöre halkının kişisel özellikleri ve anket ifadelerine katılma düzeyleri yüzde ve frekans olarak verilmiş, ayrıca turizmin etkilerinin cinsiyete ve meslek gruplarına göre algılanışı analiz edilmiştir. Ankete katılanlar; yerel kültür üzerinde turizmin ekonomik, toplumsal ve çevresel olumlu etkileri olduğu yönünde görüş bildirmektedir. Ayrıca anket sonuçlarına göre; yerel halkın turizmin etkilerine bakışında, cinsiyete göre benzer oranlar varken, meslek gruplarına göre etkilerin farklı algılandığı görülmektedir.

Anahtar kelimeler: Yerel Halk, Turizm, Beypazarı, Kültürel Miras.

Local People's Approach Towards Financial, Social and Environmental Influence of Tourism-Beypazarı/Ankara Case

ABSTRACT

The development of tourism and its effects appeared along with this development in Beypazarı District that has an increasing tourist demand in recent years have been evaluated in this study. Historical houses in the district were restored and put into the service of tourism, the number of tourists and the investments related to tourism increased and the influence of tourism have begun to be felt in the district. The purpose of this study is to put forth the perspectives of local people of Beypazarı district who experience the financial, cultural and environmental effects of tourism directly towards these effects. So, the sampling of the research were selected as the local people living in the center of Beypazarı District. The questionnaire was applied over 285 people but 250 of them were evaluated. Personal qualifications and participating levels of the participants of the local people of the region were given as percentage and frequency and the perception of effects of tourism according to gender and occupation were analyzed. The participants stated that tourism has positive effects on local culture, economy and environment. According to the results, when the views of local people towards tourism evaluated; there are similar perspectives according to gender whereas there are some differences in terms of occupation.

Key Words: Local People, Tourism, Beypazarı, Cultural Heritage

1.GİRİŞ

Turizm ve rekreasyon, meydana geldikleri mekanın ekonomik, çevresel, siyasal ve toplumsal koşullarından yalıtılmış bir şekilde ele alınamaz. Bir bölge ya da ülkedeki kaynaklar büyük ölçüde turistlerin taleplerini karşılamaya yöneltirse, bu kez, yerel

¹Yrd.Doç.Dr. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü ismailkervankiran@sdu.edu.tr

halkın taleplerini karşılayacak kaynaklar değişecek, zayıflayacaktır. Ayrıca, turizmle birlikte hizmet sektöründe çeşitli iş olanaklarının ortaya çıkması belli bir alan üzerinde olumlu etkiler yaptığı gibi, toplumsal sorunlar ortaya çıkarması, gelen hizmetlerin mekânı değişime uğratarak çevre sorunları yaratması da olumsuz etkiler olmaktadır.² Turizmin mekân ve toplum üzerindeki baskısı sürekli arttığı için, kitle turizminin yoğun olarak yaşandığı kıyı bölgelerinin yanında, alternatif turizm türleri ve mekânları turistler için daha çekici hale geldiğinden, özgün ve doğal olan kırsal alanlar daha fazla tercih edilmektedir. Günümüzde doğal ve kültürel çekiciliklerin korunduğu, yöre insanının dikkate alındığı, toplumsal çatışmanın engellendiği, yerel halkın turizmden gelir ettiği, çevreye duyarlı ve yerel değerlerin ticarileşmediği alternatif turizm türlerinin önemi gittikçe artmaktadır.

Alternatif turizm kavramının ortaya çıkışında üzerinde durulan konu; bu türün çevreye duyarlı turizm çeşidi oluşturma amacıyla geliştirilmiş olduğudur. Aynı zamanda rekabet avantajı sağlayabilmek adına ürün farklılaştırması yoluna gidilmektedir. Bu tür seyahatlere katılanların doğal çevrede bulunmak isteyen ve yerel kültür öğelerini tanımak arzusu taşıyan turistler oldukları belirlenmektedir. Yani çevresel kaynakların turizmde, hem bir pazarlama aracı hem de ziyaret amacını oluşturduğu görülmektedir.³ Alternatif turizme katılanlar gittikleri bölgelerdeki doğal çevre değerlerine ve kültürel yaşam tarzına aktif olarak katılma isteği göstermektedir. Bu özelliği nedeniyle alternatif turizm kavramı uluslararası turizm pazarına önemli bir yeni anlayış kazandırmıştır. Kitle turizminin gelişimiyle birlikte turistik faaliyetlerin sahillerde yoğunlaştığı bilinmektedir. Son yıllarda ise “*her şey dâbil sistem*” gibi geliştirilen yeni formüllerle turistlerin otelin dışına çıkarak alışveriş yapması bile engellenmektedir. Bu durumda turizmin, yerel ekonomiye katkısı en düşük seviyeye çekilmiş, yöre halkına ekonomik olarak bir şey kazandırmamaya başlamıştır. Alternatif turizm çeşitlerinin geliştirilmesi ile yerel üretici ve satıcıların turistlerle teması sağlanmakta, hem turistlerin sosyo-kültürel deneyimleri en üst seviyede gerçekleşmekte, hem de olayın bölge ekonomisine faydası arttırılmaktadır. Ayrıca, aşırı yüklenme ile gerçekleşen kitle turizminin çevresel bozulmalara etki etmesinin aksine alternatif turizmde bu oran oldukça aşağılara çekilebilmektedir.⁴

Turizm aktivitelerinin çoğunu kapsayan alternatif turizmin çok çeşitli türleri vardır. Bu çeşitlenmenin temel nedeni ise, kitle turizminin neden olduğu olumsuzlukları ortadan kaldırmak ya da en aza indirmektir. Belirli sezonlarda, turistik yörelere yapılan seyahatler, turizmin sadece üç veya dört ay ile sınırlandırılmasına neden olmaktadır. Turizm sezonunun bu belirli dönemlerde yapılması ise, turistlerin aktivitelerini etkilemektedir. Aynı zamanda, turistik yörelerde, çevre kirliliğine, ekonomik kayıplara, turistik işletmelerde kapasitenin dışına çıkılmasına ve böylelikle hizmet kalitesinin düşmesine, bitki ve hayvan topluluklarının doğal yaşamına olumsuz yönde etki edilmesine neden olmaktadır.⁵ Alternatif turizmin ortaya çıkmasındaki etken, turizmi on iki aya yaymak ve turizmin sürdürülebilirliğine katkı sağlamaktır.

² Nazmiye Özgüç, *Turizm Coğrafyası*, Çantay Kitabevi, İstanbul, 2007, s.163.

³ Pamela Wight, Eco-tourism: Ethics or Eco-Sell?, *Journal of Travel Research*, 31, (3), 1993, s.1-11.

⁴ Leonard J. Lickorish, and Carson L. JENKINS, *An Introduction To Tourism*, Butterworth-Heinemann, Oxford, 1997, s.85-86.

⁵ W.Richard Butler, *Seasonality In Tourism*, Tom BAUM and Suend LUNDTORP (Editors), Oxford: Pergamon Press, 2001, s.10-11.

Böylece turizm aktiviteleri çeşitlilik kazanacak ve turizmin meydana getirdiği olumsuz etkiler en aza indirilmeye çalışılabilecektir. Alternatif turizm türleri içerisinde genel olarak kültür turizmi, kırsal turizm, doğa turizmi, termal turizm, golf turizmi, kongre turizmi, inanç turizmi, yayla turizmi, spor turizmi vs. vardır.

Turizm, farklı sosyal ve kültürel yapılara sahip toplumların birbirleriyle ilişkiler kurmasına; farklı bilgi, görgü, gelenek ve kültür düzeyleri arasında bir etkileşim ve bunların sonucunda sosyal yapının, ahlâk anlayışının ve giderek toplumsal davranış kalıplarının değişmesine yol açan sosyal bir olaydır.⁶ Turizm olayının insan yaşamındaki önemi kadar, bir bütün olarak toplum açısından da önemi büyüktür. Turizm bir toplumun dünya görüşünü, anlayışını ve başka ülke insanları hakkındaki düşüncelerini etkileyen sosyal bir olaydır. Turizm etkinliklerine katılarak başka ülkelere seyahat eden insanlar o ülke insanlarını çeşitli açıdan etkileyebilecekleri gibi onlardan da önemli ölçüde etkilenebilecektir. Turistler, buldukları ülke insanlarını, kültürleri, düşünüş ve davranışları, giyimleri, yaşam tarzları ve kişisel ilişkileri ile önemli ölçüde etkilemektedirler. Bu olgu özellikle az gelişmiş veya gelişmekte olan kültüre veya ekonomik anlamda düşük yaşam standartlarına sahip ülkelerde daha belirgin olarak gözlenmektedir.⁷ Turizm bir iletişim ve etkileşim olayı olduğundan, insanların potansiyelini ve yeteneğini geliştirmesini hızlandırabilmektedir. Turizmin yoğun olarak yaşandığı durumlarda, bu bireysel faaliyet farklı bir boyut kazanmaktadır. Böylece farklı ülke ve yörelerden gelen fazla sayıda turist, gittiği ülke toplumunun değişmesine yol açabilmektedir. Yani turizm, toplumsal değişme aracı olarak görülebilmektedir.⁸ Bu değişimi en fazla ev sahibi toplumu oluşturan bireyler hissetmektedir. Turizmin gelişim aşamasında yerel toplum üzerindeki etkisi gittikçe artmakta ve günlük hayatta daha fazla kendini göstererek olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir.

Turizmin gelişimi; bazı toplumlarda olumlu yönde olurken, bazı toplumlarda ise; ev sahibi toplumların yaşam biçimlerinin ve sosyo-kültürel yapılarının değişmesi şeklinde olumsuz yönde olabilmektedir. Turizm gelişimine olumlu yönde bakan araştırmacılar; turistlerin, ziyaret ettikleri yörede yaşayan yöre halkı ile birtakım ilişkiler içine girerek, sosyal ilişkileri geliştirdiğini,⁹ ayrıca küreselleşen modern dünyada homojenleşen ve zaten özgünlüğünü doğal olarak kaybeden kırsal alanların, turizm sayesinde canlandığını ve yerel kimliklerinin daha tanınır hale geldiğini savunmaktadırlar. Turizmin olumsuz etkisini savunan araştırmacılar ise; turizmin hızla yoğunlaştığı bölgelerde ev sahibi toplumların yaşam tarzlarının turizm amaçlı olarak sunulmasının; zamanla bu bölgede turizmin ticarileşmeye neden olduğunu¹⁰ ve yerel kimliklerin, kültürün ve yaşam tarzının bozularak özgünlüğün yok olduğunu ileri sürmektedirler. İster olumlu yönde etki etsin, ister olumsuz yönde etki etsin, turizmin gelişim sürecinden en fazla etkilenecek olan kitle, yöre halkı olacaktır.

⁶ Erik Cohen, *The Sociology of Tourism: Theoretical and Empirical Investigations*, (First Edition), (Editors: Yorgis Apostolopoulos, Stella Leivad, Andrew Yiannakis), Routledge Taylor&Francis Group, London, 1996, s.52.

⁷ İ.Sabit Barutçugil, *Turizm İşletmeciliği*, İstanbul, Beta Basım Yayınları, 1989, s.8.

⁸ Bahattin Rızaoğlu, *Turizm ve Toplumsallaşma*, (Üçüncü Baskı), Detay Yayıncılık, Ankara, 2004, s.19.

⁹ Charles R. Goeldner, and, Robert MCINTOSH *Tourism Principles, Practices, Philosophies*, (7th. Ed), Wiley&Sons, Inc, New York, 1990, s.179.

¹⁰ S. Rogers, Which Heritage? Nature, Culture, and Identity in French Rural Tourism, *French Historical Studies* Vo: 25, No:3, EBSCO Publishing, 2002, s.63- 162.

Bir turistik alanda turizmin etkilerinin türü ve büyüklüğü çok çeşitli faktörlere bağlı olarak değişme gösterebilir. Bir yöredeki turizm çeşitleri, yöreye gelen turist tipleri, turistlerin sosyo-ekonomik özellikleri, ziyaretçi yoğunluğu, ortalama kalış süreleri, turistik faaliyet türleri, turistik alanın özellikleri ile taşıma kapasitesi ve yöre imajı gibi faktörler turizmin yöre ve yöre halkı üzerindeki etkilerinin boyutlarında önemli rol oynamaktadır.¹¹ Turizmin gelişimi hakkında yöre halkı ile geniş katılım sağlanması; hem yerel nüfusun beklentilerini karşılar, hem de yöre halkının turizme katılımını sağlayarak turistik koşulların iyileştirilmesine katkı sağlar.¹²

Turizm sezonlarında, farklı milletlerden gelen insanlar ve yöre halkı arasında iletişim söz konusudur. Çünkü ev sahibi toplumun yöre halkı, turistlerle aynı ortamı paylaşmaktadır. Ev sahibi toplum ile turistler arasındaki iletişim üç kaynaktan oluşmaktadır. En açık kaynak yöre halkı, yani kendileridir. Bir süre sonra turistler ve yöre halkı restoranlarda, alışverişte, parklarda vb. yerlerde doğrudan veya dolaylı olarak iletişime geçeceklerdir. Turistlerin ekonomik durumu, ev sahibi toplumun aynı zamanda bir kaynağıdır. Ekonomik düzen ve bölgenin zenginliğini, hem yöre halkı hem de turistler oluşturmaktadır. Yerel toplumun üçüncü kaynağı ise, alt yapı ve hükümet hizmetleridir. Yürüme yolları, su sistemleri, polis ve güvenlik gibi konular hem yöre halkının hem de turistlerin yine ortak kullanım alanlarını oluşturmaktadır. İşte tüm bu kaynaklar, yöre halkı ile turistler arasında sosyal ve kültürel açıdan bir iletişim sağlamaktadır.¹³ Yöre halkı ile turistlerin karşılıklı olarak ilişki kurdukları, iletişimde buldukları turistik yörelerin sahip olduğu birtakım özellikler, yöre halkı ile turistler arasındaki ilişkiyi etkileyebilmektedir. Bu özellikler, kişilerin davranışlarına olumlu veya olumsuz yönde yansıtılabildiği için, karşılıklı iletişimlerinde etkili olabilmektedir.¹⁴ Yöre halkı ve turistlerin birbirlerini anlamalarının ve birbirlerine destek olmalarının önündeki en önemli engel, turizm gelişiminde yerel halkın katkısının göz ardı edilmesidir. Konu ile ilgilenen birçok araştırmacı yöre halkının turizme katılımı stratejisini desteklemektedir. Yöre halkının kendi yaşadığı bölgedeki turizm gelişimine destek vermesi; kırsal kalkınmayı hızlandırmakta, yerel halkın turizmde etkin bir rol oynamasına neden olmakta ve turizmin sürdürülebilirliğine katkı sağlamaktadır.

2.AMAÇ VE YÖNTEM

Her toplum daima bir değişim süreci içindedir. Toplumsal yapılar, kurumlar ve ilişkiler sürekli olarak değişmektedir. Bu değişimin hızlı ve yavaş olduğu dönemler olabilmektedir. Bunun yanında çoğu zaman değişimin yönü çok belirgin olmayabilir. Politik, ekonomik ve toplumsal yapıdaki önemli değişiklikler, politik grupların, toplumsal güçlerin etki ve baskılarının sonucu gerçekleşen yenilikler bazen ileriye ve bazen de geriye doğru toplumsal değişimler üretebilmektedir.¹⁵ Turistik bir yörenin

¹¹ Cevdet Avcıkurt, *Turizm Sosyolojisi* (Birinci Baskı), Detay Yayıncılık, Balıkesir, 2003, s.8.

¹² Füsun Soykan, *Kırsal Alanların Turizm Potansiyelinin Saptanması ve Şirince Köyü'ne (İzmir) Uygulanması*. Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, 2004, s.7.

¹³ Roy Cook, J. Laura Yale and Joseph Marqua, *Tourism The Business Of Travel*, (9th Ed.), Prentice Hall, New Jersey, 1999, s.248-249.

¹⁴ Hasan Zafer Doğan, *Turizmin Sosyo-Kültürel Temelleri*, (Birinci Baskı). Detay Yayıncılık, Ankara, 2004, s.80.

¹⁵ Brian Martin, *Social Defence, Social Change*, Freedom Press, London, 1993, s.3.

sahip olduğu özellikler, turistler ve yöre halkı arasındaki ilişkinin boyutunu etkileyebilmektedir. Yörenin sosyal, ekonomik, kültürel ve çevresel faktörleri, taşıma kapasitesi gibi özellikleri, toplum üzerinde etkili olmaktadır.¹⁶ Yöre halkının yörelerini ziyaret eden turistlerle karşılaşmaları, olumlu ya da olumsuz yönde gelişebilmektedir. Turistler ve yöre halkı birbirlerine olumlu ya da olumsuz bir tavır sergileyebilirler. Turistler ve yöre halkı karşılıklı olarak birbirlerini tanıma, kültür ve gelenekleri hakkında bilgi sahibi olma, arkadaşlık geliştirme, öz saygılarının artması, birbirini anlama ve böylelikle önyargılarından arınarak, birbirlerine karşı daha anlayışlı olabildikleri gibi, tamamen düşman olarak birbirlerine karşı olumsuz tavırlar geliştirerek aralarında gerilim, düşmanlık, şüphe ve anlaşmazlık doğmasına neden olmaktadır. Bu durum ise, onların hem kültür şoku yaşamalarını hem de iletişim ve arkadaşlık kurmalarını engelleyebilmektedir.¹⁷ Turizmin olumsuz etkileri ortaya çıkmadan, gerekli önlemler alındığı takdirde, yaşanması muhtemel bu tür olumsuzlukların önüne geçilebilir. Bunun için, yerel halk turizm gelişiminden soyutlanmamalı, aksine paydaş olarak görülmeli ve yöre insanının görüşleri alınmalıdır.

Bu çalışma; özgün kültürel çekicilikleri, yerel mimarisi, gelenekleri ve doğal güzellikleri ile son yıllarda çok fazla tercih edilen kırsal alanlardan birisi olan Beypazarı ilçesinin turizm gelişiminin; çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik etkilerinin yöre halkı tarafından nasıl algılandığını ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Bu etkilerin genel olarak değerlendirilmesi yanında; cinsiyete göre ve mesleklere göre de algılanışları değerlendirilmiştir. Anket, 2012 yılı ocak ayında başlamış ve aynı yıl eylül ayında tamamlanmıştır.¹⁸ Anket iki bölümden oluşmaktadır; birinci bölüm ankete katılan Beypazarı ilçesi yerel halkının demografik ve sosyal yapısı ile turizm hakkındaki görüşlerini belirlemeye yönelik 14 sorudan oluşurken, ikinci bölüm ise Beypazarı turizminin ekonomik, toplumsal ve çevresel etkilerine yöre halkının bakışını anlamaya yönelik dört sorudan oluşmaktadır. Örneklem alanı olarak Beypazarı ilçesinde yaşayan yerel halk seçilmiş ve rastgele seçilen deneklere 285 anket uygulanmış ama bu anketlerin 250'si değerlendirilmiştir. Başlangıçta 35 kişiye anket uygulanmış, bazı sorular çıkarılmış, bazı sorular değiştirilmiş ve çalışmanın amacına uygun olarak anket sorularında bazı değişiklikler yapılarak tekrar uygulanmıştır. Daha sonra SPSS 17.0 istatistik programına anket verileri girilmiş ve sonuçlar cinsiyete ve meslek gruplarına göre analiz edilmiştir. Ayrıca Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan ve TÜİK'ten alınan; konaklama ve geceleme sayıları, ortalama kalış süreleri ve doluluk oranları kullanılarak, Beypazarı turizminin Ankara turizmindeki yeri değerlendirilmiştir.

3.BEYPAZARI İLÇESİNİN TURİZM ÇEKİCİLİKLERİ

Beypazarı ilçesi, Ankara ilinin kuzeybatısında bulunur ve Ankara'ya 98 km mesafede uzaklıktadır. Beypazarı, eskiden İpek Yolu'nu oluşturan Ankara-Adapazarı-İstanbul yolu üzerindedir ve doğuda Ankara'nın Ayaş, Güdül ve Çamlıdere, batıda Ankara'nın Nallıhan, kuzeyde Bolu'nun Kırıbsıcık ve Seben ilçeleri, güneyde Ankara'nın Polatlı ve

¹⁶ Michael Fagence, *Tourism In Destination Communities*, (First Edition), S. SINGH, D. J. Timothy and R. K. Dowling Editors), Cabi Publishing, Cambridge, 2003, s.63.

¹⁷ Mike Robinson, *Tourism and Cultural Conflicts*, Mike ROBINSON and Priscilla BONIFACE (Editors), Cabi Publishing, New York, 1999, s.9.

¹⁸ Anketin uygulanmasında yardımlarından dolayı Latife Öztürk'e teşekkür ederim.

Eskişehir'in Mihalıççık ilçeleri ile çevrilidir (Harita 1). Matematik konum itibarıyla 40° 12' kuzey paraleli ile 31° 58' doğu meridyeninin kesiştiği bölgede bulunan ilçenin yüzölçümü 1.868 km² ve deniz seviyesinden yüksekliği 680 metredir.

Beypazarı ilçesinin kuzeyinde bulunan yükseklikler 900-1345 metre arasında değişmekte olup başlıca tepeleri; Kartak Tepeleri, Dedekaşı Tepesi, Dikmen Tepesi ve Ahmetlerkaşı Tepesi'dir. İlçe sınırları içindeki diğer önemli yükseltiler ise 2000 metreye yaklaşan Karlık ve Kavaklı dağlarıdır. İlçenin güney kesimlerini Sündiken dağlarının uzantıları kaplar. İlçenin en önemli ovaları; Beypazarı Ovası, Seren Ovası ve Kaya Ovası'dır. Beypazarı ilçesinin başlıca akarsuları; Kırmır, İlhan, Aladağ, Süveri ve İnözü Çayları'dır.

Bulunduğu konumdan dolayı Beypazarı ilçesinin kuzeyi Batı Karadeniz, güneyi ise İç Anadolu ikliminden etkilenmektedir. Coğrafi konumu ve iklim özellikleri nedeniyle yaygın bitki örtüsü step olmasına karşın, Orta Anadolu - Karadeniz bölgeleri arasında geçit bölgesi olması nedeniyle kuzey kesiminde orman alanları bulunmaktadır. 2012 yılı adrese dayalı nüfus verilerine göre, ilçenin nüfusu 37.097'dir. İlçenin ekonomisi tarım, ticaret, hayvancılık, sanayi ve el sanatlarına dayanmakta olup, Maden Suyu İşletmesi, gıda ve yem sanayi ilçedeki diğer önemli sanayi alanlarıdır. Gümüş işlemeciliği (telkarı), bez ve kilim dokumacılığı, semercilik, sim-sırma işlemeciliği, saraçlık, bakırcılık ilçede günümüzde de devam eden el sanatlarıdır.

Beypazarı ilçesinin tarihi Hitit ve Friglere kadar uzanmaktadır. İlçe ve çevresinde sırası ile Hititler, Frigler, Galatlar, Romalılar, Selçuklular ve Osmanlılar egemen olmuşlardır. Binlerce yıllık tarihi geçmişe sahip olan Beypazarı ilçesinin en önemli turizm değerlerinin kültürel çekicilikler olmasının yanında, ilçe doğal güzellikler bakımından da tercih edilen bir yerdir.

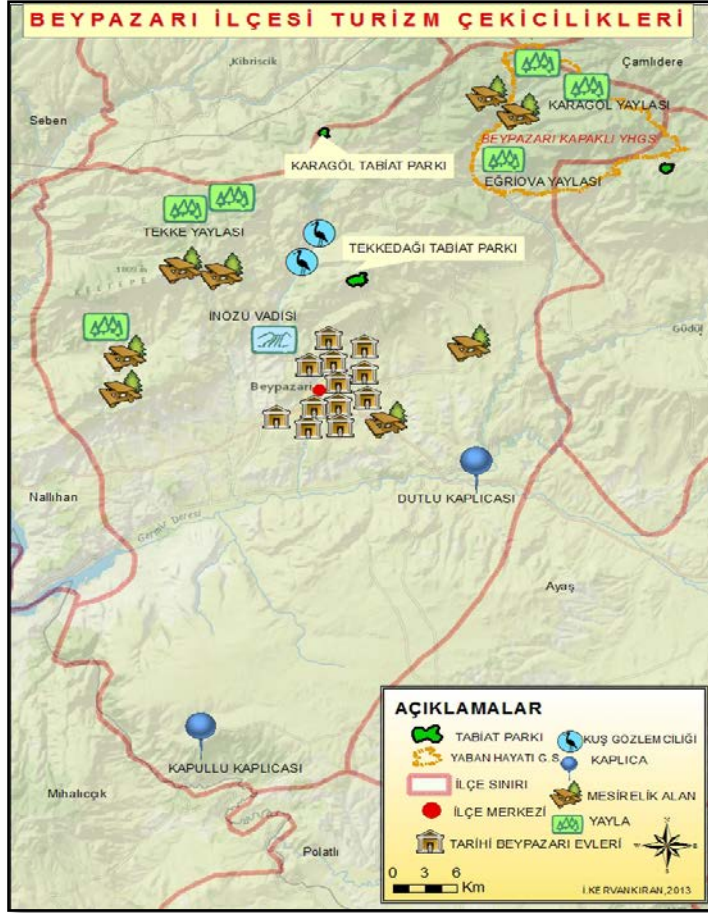
Foto 1: Tarihi Beypazarı Evleri

Beypazarı kültürel çekicilikler açısından zengin bir ilçedir. Beypazarı'nda Osmanlı Dönemi'nden (1800'lü yıllardan) kalan ve Türk tarihini yaşatan 84 tanesi Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca tescil edilmiş yaklaşık 3000 adet ahşap tarihi ev bulunmaktadır. Ayrıca 200 yıllık tarihi çarşı, 20 adet dini yapı, 18 adet arkeolojik sit alanı yörenin sahip olduğu önemli kültürel çekiciliklerdir. Beypazarı'nın tarım alanları, doğal su kaynaklarının zenginliği, sarp yamaçlı tepelerle çevrelenmiş korunaklı bir konumda olması, burayı önemli bir yerleşim yeri haline getirmiştir. Beypazarı denince

akla ilk gelen “*Beypazarı Tarihi Evleri*”dir (Foto 1). “*BEYAP Projesi*” kapsamında ilçede bulunan 3500 konaktan 550’sinin restorasyonu tamamlanmış ve kullanıma açılmıştır. Şu an Beypazarı’nda aslına uygun olarak restore edilen 30 sokak bulunmaktadır.

Eski bir geçmişe dayanan Beypazarı tarihine bakıldığından burası eski bir ticaret merkezi konumundadır. Bugünkü durumu ile karşılaştırıldığında varlıklı ailelerin oturduğu konakların, zengin mutfak kültürünün, gelişmiş el sanatlarının, asırlar boyunca nesilden nesile aktarılan kültürel dokunun varlığı ve günümüze nasıl taşındığı anlaşılmaktadır. 2000’lerin başında küçük tarımsal ve tarihi bir kent olan Beypazarı halen içinde yaşamın devam ettiği Osmanlı döneminden kalma ahşap evlerin restorasyonu ile toplumsal ortaklık konusunda Türkiye’de nadir rastlanan bir girişimi başlatmıştır. Beypazarı iç turizmde adından başarıyla söz edilen bir kent durumuna gelmiştir. Bu süreçte kentin ekonomik hayatında kısa sürede bir canlanma gözlenmiş, kent fiziksel olarak da bir dönüşüm içine girmiştir. Yerel yönetimin liderliğinde kültürel mirasın önemi konusunda bir farkındalık ve bilincin yaratılması, tarihi ahşap evlerde yaşayanların geleneklerini ve yaşam alanlarını restore etmek ve korumak amacıyla karşılıklı işbirliği yapma konusunda isteklendirilmesi ile kentte yenileme çalışmaları hızlanmış, kentin görünümü değişmeye başlamış, etkili tanıtım kampanyaları sonucunda yöreye gelen turist sayısında önemli artışlar olmuş ve yerel yönetim ile yerel toplum, turizmin yörelere sağladığı faydanın farkına vardıklarında tarihi evlerin yenilenmesi ile başlayan süreç bir ekonomik kalkınma girişimine dönüşmüştür¹⁹ evlerin bulunduğu mahallelerde yaşayan yöre halkına, özellikle de kadınlara, yöreye has ürünleri turistlere pazarlayabilmeleri için belediye tarafından sergi açma imkânı sağlanmıştır. Başlangıçta, yerel yönetim tarafından 100’ün üzerinde tezgâh oluşturulmuştur. Böylelikle, yöre insanı da turizmde paydaş olmuş ve hayatlarını turizm sektöründen kazanır duruma gelmiştir.

¹⁹ T.Ö. Eceral, ve C.A. Özmen, Beypazarı’nda Turizm Gelişimi ve Yerel Ekonomik Kalkınma, *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 5, Sayı 2, 2009, s.46-74.

Harita 1: Beypaazarı İlçesi Turizm Çekicilikleri

Beypaazarı ilçesinin diğer kültürel turizm çekicilikleri şunlardır: Akşemseddin Camii, Sultan Alaaddin Camii, Kurşunlu Camii, İncili Camii, İmaret Camii, Tabakhane Camii, Gazi Gündüzalp Türbesi, Yediler Türbesi, Alaaddin Sokak, Karadavut Türbesi, İvaz Dede Türbesi, Boğazkesen Kümbeti, Suluhan Kervansarayı, Karaca Ahmet Sultan Türbesi, Beypaazarı Festivali, Kızak Şenliği, Uçurtma Şenliği, Beypaazarı Kültür ve Tarih Müzesi, Beypaazarı Kent Tarihi Müzesi, Yaşayan Müze, Cahide Gürsoy Müze, Beypaazarı Doğa Evi, Halk Evi, Adalet Evi ve Müzesi, Türk Hamam Müzesi, Yöresel El Sanatları ve Yöresel Lezzetler.

Beypaazarı'nda turizmin canlanmasıyla birlikte yörede unutulmaya yüz tutan el sanatlarının farkındalığı artmıştır. Gümüş işlemeciliğinde önemli bir rol oynayan gümüşçüler, ulusal ve uluslararası etkinliklere ve çeşitli kurslara katılarak Beypaazarı gümüşlerinin tanıtımı ve pazarlanması faaliyetlerinde etkin rol almışlardır. El sanatlarından telkari işçiliğinin yurt dışında da tanıtım çalışmaları başlatılmıştır. Çevre, yazma, bürgü, yemeni, bindallı gibi geleneksel tekstil ürünlerine talep artmaya başlamıştır. Bez ve kilim dokumacılığı, semercilik, sim-sırma işlemeciliği, saraçlık, bakırcılık ilçedeki diğer el sanatlarıdır. Halk Eğitim Merkezi'nde açılan kurslarda sim-

sırma işlemciliği, dokumacılık ve demircilik canlandırılmaya çalışılmaktadır. Bu el sanatlarının da turizmin gelişmesiyle yerel ekonomiye katkıları artmaktadır.²⁰

Beypazarı ilçesi doğal turizm çekicilikleri bakımından da uygun bir destinasyondur. İnözü Vadisi, Eğriova Yaylası, Benli Yaylası, Tekke Yaylası ve Dereli köyü civarında peri bacalarını andıran yapılar ilçenin diğer ilgi çeken yerleridir (Harita 1). İlçedeki doğal değerlerden biri olan İnözü Vadisi'nin dik olan doğu ve batı yamaçlarında geçmişte mesken olarak kullanılmış mağaralar yer almaktadır. İnözü Vadisi'nde yer alan kaya mağaralar ve kaya kiliseleri ile kaya mezarları arkeolojik sit, vadi tabanındaki bağlık alanlar ise doğal sit alanı olarak koruma altına alınmıştır.

Tablo 1: Beypazarı Belediye Belgeli Turizm İşletmelerinin Konaklama, Geceleme, Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranı

Yıllar	Konaklama Sayısı			Geceleme Sayısı			Ort. Kalış Süre	Doluluk Oranı (%)
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam		
2010	-	3.256	3.256	-	4.077	4.077	1.3	5.08
2011	-	3.619	3.619	-	4.407	4.407	1.2	5.49
2012	88	4.749	4.837	88	6.391	6.479	1,3	8,1

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı ve TÜİK İstatistikleri, 2012.

Tablo 2: Beypazarı İşletme Belgeli Turizm İşletmelerinin Konaklama, Geceleme, Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranı

Yıllar	Konaklama Sayısı			Geceleme Sayısı			Ort. Kalış Süre	Doluluk Oranı (%)
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam		
2010	1	1.901	1.902	1	2.281	2.282	1.2	6.07
2011	1.154	5.277	6.431	2.639	5.778	8.417	1.3	22.39
2012	241	8.965	9.206	888	11.495	12.383	1.3	32.82

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı ve TÜİK İstatistikleri, 2012.

Beypazarı ilçesinde, özellikle son altı yılda turizme yönelik projeler, çalışmalar ve turizm yatırımları artmıştır. Özellikle Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Beypazarı Belediyesi'nin yürüttüğü "Beypazarı Tarihi Evleri"ne yönelik yapılan restorasyon çalışması bölgede yürütülen turizm faaliyetlerine çok önemli bir ivme kazandırmıştır. Beypazarı ilçesinde tarihi dokuyu korumak ve turizmi geliştirmek amacıyla, "Beypazarı Kültürünü ve Turizmini Yaşatma ve Koruma Derneği" kurulmuştur. Yapılan bu çalışmalar ilçeye olan talebi gün geçtikçe artırsa da, bu talebin beklenilenin altında olduğu görülmektedir. Yine de hem belediye belgeli turizm işletmelerindeki hem de işletme belgeli turizm işletmelerindeki verilere bakıldığında konaklama ve geceleme değerlerinin sürekli arttığı görülmektedir (Tablo 1-2). Bunun yanında yabancı turistlerin Beypazarı'na olan talebinin düşük olduğu gözlenmektedir. Belediye belgeli turizm işletmelerinde 2010 ve 2011 yılında hiç yabancı turist konaklamamış ve gecelememiş, 2012 yılında ise sadece 88 kişi konaklamış ve gecelemiştir (Tablo 1).

²⁰ www.beypazarı-bld.gov.tr (Erişim Tarihi: 12.09.2013).

İşletme belgeli turizm işletmelerinde ise yabancı turist talebinin düzensiz olduğu; 2010 yılında 1 kişi, 2011 yılında 1.154 kişi konakladığı ve 2.639 kişinin gecelediği, 2012 yılında ise değerler düşerek 241 kişinin konakladığı ve 888 kişinin gecelediği görülmektedir (Tablo 2).

Tablo 3: Ankara ve Beypazarı'nın İşletme Belgeli Turizm İşletmelerinin Konaklama, Geceleme, Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranı

2012	Konaklama Sayısı			Geceleme Sayısı			Ort. Kalış Süresi	Doluluk Oranı (%)
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam		
Beypazarı	241	8.965	9.206	888	11.495	12.383	1.3	32.82
Ankara	423.78	1.345.67	1.769.452	974.66	2.049.37	3.023.431	1.8	39.28
Pay (%)	0.05	0.7	0.5	0.1	0.6	0.4		

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı ve TÜİK İstatistikleri, 2012.

Tablo 4: Ankara ve Beypazarı'nın Belediye Belgeli Turizm İşletmelerinin Konaklama, Geceleme, Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranı

2012	Konaklama Sayısı			Geceleme Sayısı			Ort. Kalış Süresi	Doluluk Oranı (%)
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam		
Beypazarı	88	4.749	4.837	88	6.391	6.479	1.3	8
Ankara	19.779	524.681	544.460	30.660	611.992	642.652	1.2	19.89
Pay (%)	0.5	0.9	0.8	0.3	1.04	1		

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı ve TÜİK İstatistikleri, 2012.

Beypazarı ilçesinin konaklama ve geceleme verilerine göre, Ankara turizmindeki yerine bakıldığında, değerlerin çok düşük olduğu görülmektedir. Başkent konumundaki Ankara'ya göre, daha yeni gelişmekte olan Beypazarı ilçesinin konaklama ve geceleme bakımından çok fazla talep alması beklenemez. Yabancı turist talebinin yerli turist talebine göre oldukça düşük değerde olduğu görülmektedir. İşletme belgeli turizm işletmelerinde Beypazarı'nın Ankara'daki yerine bakıldığında; konaklamada yabancı %0.05, yerli %0.7 paya, gecelemede yabancı %0.1, yerli %0.6 paya sahip olduğu görülmektedir (Tablo 3). Belediye belgeli turizm işletmelerinde ise; konaklamada yabancı %0.5, yerli %0.9 paya, gecelemede yabancı %0.3, yerli %1.04 paya sahiptir (Tablo 4). Beypazarı'na genellikle günübirlik olarak gelenlerin yoğun olduğu gözlenmektedir.

4.BULGULAR

Turist ve yöre halkı arasındaki etkileşimi anlamak, bazı durumlarda zor olabilmektedir. Diğer sosyal etkilerden (yazılı basın, televizyon gibi), yöre halkı ile turistlerin karşılıklı olarak birbirlerine alışma düzeyleri, ziyaretçilerin ve yöre halkının özellikleri ve turizmin farklı yapısı gibi konulardan, belirli bir turist-yöre halkı etkileşimini ayırt

etmek kolay olmamaktadır.²¹ Bir bölgedeki turistik gelişim, yöre halkının davranışlarıyla büyük ölçüde ilgilidir. Yöre halkının turizmle ilgili düşünceleri, bir anlamda turizmin etkilerini belirlemektedir. Diğer yandan destinasyonların turizm anlamında başarılı gelişimleri için yöre halkının desteğine ihtiyaç duyulmaktadır.²² Yöre halkının, turistlere yönelik geliştireceği olumsuz davranışlar, yörenin turizmini oldukça etkileyebilmektedir. Turistlere gösterilen bu tutum ve davranışlar, yörenin turizm gelirini, istihdamı ve yörenin imajını zedeleyebilecek bir güçtedir. Yöre halkının, turistlere yönelik bu tavırlarının birçok nedeni olabilir. Bunlardan bazıları; yöre halkının, turistlerin yörenin ahlâki değerlerini azalttıkları, mal ve hizmetlerin satın alma değerlerini arttırdıkları ve yerel kültürü kendi kültürleri yönünde değiştirdiklerine dair düşünceleridir.²³

Herhangi bir arazinin tatil turizmine uygunluğunun saptanması için kullanılan kriterlere bakıldığında; hepsinin coğrafi koşullara dayalı olduğu görülür. Bu yöndeki bir incelemede coğrafya, turistik arzı ele almaktadır. Ayrıca turistik talebin araştırılmasını da ihmal etmeyen coğrafya, arz ve talebi bütünlemektedir. Dinlenme ve tatil amacıyla doğal çevre üzerinde aşırı, düzensiz ve kontrolsüz kullanımlar, tahriplere, kirlenmelere, yozlaşmalara yol açmaktadır. İşte doğal çevrenin turizm baskısıyla bozulmaması konusunda tedbirler getirmek, çözümler üretmek uygulamalı coğrafyanın konuları arasındadır.²⁴ Bundan dolayı coğrafyacılar turizm çalışmalarında:

- Turizm, arz ve talep açısından hangi koşullar altında gelişim göstermektedir?
- Turizm, nerelerde, ne şekilde (nasıl) gelişim göstermektedir?
- Turistler kimlerdir ve güdülleri nelerdir?
- Turizmin, turist kabul eden alanlardaki etkileri nelerdir?²⁵ sorularına cevap bulmak için, nicel ve nitel araştırma metotları kullanarak, turizmin mekânsal, toplumsal ve ekonomik etkisini analiz etmeleri gerekir. Özellikle günümüzde sürdürülebilir turizm yaklaşımında yerel halkın turizmin gelişimine yaklaşımlarının belirlenmesi çok önemli bir kriterdir.

Halka rağmen turizmi geliştirme çabası hiçbir anlam ifade etmez ve halkın istemediği planlamalar başarılı olamaz. Çünkü yerel toplumun değerleri ve beklentileri dikkate alınmadan, yapılan salt ekonomik planlama yaklaşımları başarılı olamaz. Bu nedenledir ki, olumlu yönlerin artması, sürdürülebilir turizmin gerçekleşebilmesi ve olumlu etkilerin en üst düzeye çıkarılması için, turizm ile ilgili karar alınırken yöre insanının mutlaka dâhil edilmesi ve görüş ve önerilerinin dikkate alınması gerekir.²⁶ Turizm kendine özgü nitelikleri ve yoğun insan ilişkilerine dayalı yapısı nedeniyle gelişimi için bölge halkının desteğine ve onayına gereksinim duymaktadır. Bölgeye gelen turistler için yerel halk ev sahibi rolünde olduğundan yerel halkın turizme bizzat

²¹ Michael Fagence, *Turism In Destination Communities*, (First Edition), S. SINGH, D. J. Timothy and R. K. Dowlng Editors), Cabi Publishing, Cambridge, 2003, s.63.

²² Yalçın Kuvan, ve Perran AKAN, Residents' Attitudes Toward General and Forest-Related Impacts Of Tourism: The Case Of Belek, Antalya, *Tourism Management*, (26), 2004, s.691-706.

²³ Fagence, a.g.e., s.63.

²⁴ Tunca Toskay, *Turizm, Turizm Olayına Genel Yaklaşım*, İstanbul, 1989, s.59.

²⁵ S. Williams, *Tourism Geography*, Routledge, London, 1998.

²⁶ İsmail Kervankıran, *Afyonkarahisar İlinin Sürdürülebilir Turizm Açısından Değerlendirilmesi*, Kocatepe Akademi yayınları, Afyonkarahisar, 2013, s.226.

katılması, bu sektörün gelişimini desteklemesi ve bölge için yararlarına inanması gerekmektedir. Bir bölgede turizmin geliştirilmesi için yerel halkın bu konudaki görüşleri alınmalı ve gelişim sürecine onların da katılımı sağlanmalıdır.

Beypazarı ilçesinde toplam 250 kişiye uygulanan ankette ilk bölüm yerel halkın demografik yapısına yönelik sorulardan oluşmaktadır. Ankete katılan yerel halkın %52,4'ünü erkekler, %47,6'sını kadınlar oluşturmaktadır. Ankete katılanlara sorulan ikinci soru ise "yaş" sorusudur. Her yaş grubundan kişilere anket uygulanmasına özen gösterilmiştir. Ankete katılanların 18 altı yaş %16,4, 18-30 yaş arası %36,8, 31-40 arası yaş grubu %20,8, 41 – 50 arası yaş grubu % 11,2, 51-60 yaş grubu ise %10,8 ve 60 üzeri yaş grubu ise %4'ünü oluşturmaktadır. Ankete katılanların %49,2'si evli, %48,4'ü bekârdır.

Tablo 5: Demografik Bulgular

Cinsiyet	n	%	Medeni Durum	n	%
Erkek	131	52,4	Evli	123	49,2
Kadın	119	47,6	Bekar	121	48,4
Toplam	250	100	Diğer		
Yaş	n	%	Öğrenim Düzeyi	n	%
-18	41	16,4	İlkokul	39	15,6
18-30	92	36,8	Ortaokul	31	12,4
31-40	52	20,8	Lise	101	40,4
41-50	28	11,2	Üniversite	76	30,4
51'den büyük	37	14,8	Lisans üstü	3	1,2
Mesleği	n	%	Aylık gelir	n	%
İşçi	46	18,4	1000 TL altı	21	8,4
Memur	46	18,4	1000-2000 arası	87	34,8
Emekli	27	10,8	2000 TL üstü	39	15,6
Ev hanımı	20	8	Gelirim yok	103	41,2
Öğrenci	82	32,8	Yabancı dil biliyor musunuz?	n	%
Tüccar	10	4	Evet	102	40,8
Serbest meslek	15	6	Hayır	146	58,4
Diğer	4	1,6			

İlçenin turizminin gelişmesinde ve turizme bakışta en önemli belirleyicilerden ve değişkenlerden kabul edilen öğrenim düzeyi, meslek durumu ve gelir düzeyine bakıldığında ankete katılanların büyük çoğunluğunun lise (%40,4) ve üniversite (%30,4) öğrenim düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Tatil düşüncesinin gelişmesi, yeni yerler görme, boş zamanlarını değerlendirme ve turizme karşı istekli olma ile kişilerin öğrenim düzeyleri arasında yakın ilişki olduğu bilinmektedir. Bu açıdan ankete katılanların öğrenim düzeylerinin yarıdan fazlasının lise (%40,4) ve üniversite (%30,4) olması önemlidir (Tablo 5).

Ankete katılanların büyük çoğunluğunun öğrenci (%32,8), işçi (%18,4) ve memur (%18,4) olduğu görülmektedir. Ayrıca ankete katılanların içinde "diğer" meslekler grubunu işaretleyen 4 kişi öğretmendir. Turizmin en önemli bileşeni ekonomidir. Gelir seviyesi ve sosyal statü turizm faaliyeti üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Turizm olayını gerçekleştiren kişilerin büyük çoğunluğunun gelir düzeyinin iyi olduğu bilinmektedir. Beypazarı ilçesi yerel halkına uygulanan ankete bakıldığında ankete katılanların çoğunluğunun 1001 - 2000 TL arası (%34,8) ve 2001-3000 TL arası (%12,0) gelire sahip kişilerden oluştuğu görülmektedir. Ankete katılanlar içerisinde ev

hanımları ve öğrenciler büyük oran oluşturmaktadır ve bu gruptakilerin çoğunluğu (%41,2) “gelirim yok” şeklinde görüş bildirmişlerdir. Örneklem olarak alınan kişilerin gelir düzeylerine genel olarak bakıldığında orta gelir seviyesine sahip oldukları görülmektedir. Deneklerin %40,8’inin yabancı dil biliyor olması anlamlıdır (Tablo 5).

Beypazarı ilçesi yerel halkına uygulanan anketin ikinci bölümünde halkın turizmi algılama şekli, tatil anlayışı, turizm faaliyetlerinin çevreye, ekonomiye, sosyo-kültürel yapıya etkileri ve Beypazarı’nda turizmin gelişmesi için öncelikli olarak yapılması gerekenlerle ilgili görüşleri sorulmuştur. Dünyanın genelinde olduğu gibi ülkemizde de son yıllarda, doğal ve kültürel değerleri keşfedilmemiş kırsal kesimler, turizm yönüyle gelişme eğilimindeki yörelerdir. Bu alanlarda turizmin gelişmeye başlaması, olumlu ya da olumsuz anlamda en fazla yerel halkı etkilemektedir. Bu amaçla yöre insanının turizmin etkilerini olumlu yönde mi, yoksa olumsuz yönde mi algıladığının bilinmesi önemlidir.

Tablo 6: Ankete Katılan Beypazarı Yerel Halkının Tatil Anlayışı

Tatile gider misiniz?	Frekans	%	Tatilde nereye gidersiniz?	Frekans	%
Evet	170	68,0	Ankara ve Ege Bölgesi	93	37,2
Hayır	79	31,6	Akdeniz Bölgesi	16	6,4
Genel Toplam	250	100,0	Diğer bölgeler	38	15,2
			Yurt dışı	21	8,4
			Genel Toplam	6	2,4
				250	100,0

Ankete katılanların %68’inin tatile gittiklerini, %31,6’sının ise tatile gitmedikleri anlaşılmaktadır. Ankara ve çevresinde tatilini geçirenlerin oranı %37,2 olup, ankete katılanların çoğunluğunun tatillerini yakın mekânlarda geçirdikleri görülmektedir. Çok azda olsa 250 kişiden 6’sı tatilini yurt dışında geçirmektedir (Tablo 6). Verilen cevaplara bakıldığında halkın turizm olayına sıcak baktığı, hatta turizme katılımın yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bir bölgede turizm yatırımlarının gelişmesi kadar halkta turizm düşüncesinin oluşması ve halkın turizme katılması da bölgedeki turizm faaliyetlerinin gelişmesini olumlu etkiler. Beypazarı halkının turizm faaliyetlerine katılması, ilçedeki turizmin gelişmesi açısından olumlu bir durumdur.

Tablo 7: Ankete Katılan Beypazarı Yerel Halkının Turizm Algılama Şekli

Turizmi algılama şekli	Frekans	%
Ekonomiyi geliştiren bir faaliyet	88	35,2
Kültürün artmasını sağlayan bir faaliyet	50	20,0
İnsanları kaynaştıran bir faaliyet	28	11,2
Çevreyi güzelleştiren bir faaliyet	26	10,4
Doğayı, tarihi ve kültürel değerleri koruyan bir	44	17,6
Toplumun ahlakını bozan bir faaliyet	6	2,4
Diğer sektörleri gerileyen bir faaliyet	3	1,2
Çevreyi kirleten bir faaliyet	5	2,0
Genel Toplam	250	100,0

Bu açıdan Beypazarı yerel halkının turizme bakışını öğrenmek amacıyla; “Sizce göre turizm ne demektir?” sorusu sorulmuştur. Ankete katılanların %35,2’si turizmi

ekonomiyi geliştiren bir faaliyet olarak değerlendirirken, %20'si kültürün artmasını sağlayan bir faaliyet, %17,6'sı doğayı, tarihi ve kültürel değerleri koruyan bir faaliyet olarak görmektedir. Ankete katılanların büyük çoğunluğu turizme olumlu bakmakta, olumsuz olarak bakanların oranı ise %5,6 gibi bir azınlık oluşturmaktadır (Tablo 7).

Turizmin gelişiminin ekonomik olarak olumlu sonuçları olduğu gibi olumsuz sonuçları da vardır. Ankete katılan yerel halka turizmin gelişiminin ekonomik etkisini tespit etmek amacıyla, turizmin yerel ekonomi üzerinde olumlu ve olumsuz etkilerinden en önemli 3'ü sorulmuştur. Ankete katılanlar; %27.6'sı "eski meslekler canlanmıştır", %20.4'ü "yerel ürünler değer kazanmıştır", %19.2'si "kişilere yeni iş imkanları doğmuştur" ve %15.2'si "diğer sektörler gelişmiştir" şeklinde turizmin ilçeye ekonomik olarak olumlu etki yaptığı yönünde görüşlerini bildirmişlerdir. Turizmin gelişimi ile birlikte ekonomik anlamda olumsuz etkinin olduğuna dair görüş bildirenler çok azdır. Örneğin, deneklerin %2,4'ü "fiyatlar artmıştır" ve %7,6'sı "yerel ve küçük esnaf sıkıntıya düşmüştür" şeklindeki turizmin olumsuz ekonomik etkileri konusunda görüş bildirmişlerdir (Tablo 8).

Tablo 8: Ankete Katılan Yerel Halkın Turizm Gelişiminin Ekonomiye Etkisinin Algılanışı

Turizmin ekonomik etkisi	Frekans	%
Gelirimiz artmıştır	132	17.6
Kişilere yeni iş kaynakları doğmuştur	118	15.7
Diğer sektörler gelişmiştir	66	8.8
Eski meslekler canlanmıştır	103	13.7
Yerel ürünler değer kazanmıştır	141	18.8
Şehrimiz kalkınmıştır	52	6.9
Dış yatırımcılar şehre canlılık kazandırmıştır	16	2.1
Yerel ve küçük esnaf sıkıntıya düşmüştür	77	10.5
Fiyatlar artmıştır	34	4.5
Ticaret ahlakı bozulmuştur	11	1.4
Genel Toplam		100.0

Turizmin çevresel etkilerini belirlemek amacıyla Beypazarı yerel halkına, turizmin çevre üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerinden en önemli üçü sorulmuştur. Ankete katılanların, %22.6'sı "doğal çekicilikler koruma altına alınmıştır", %16'sı "kentsel hizmetler iyileşmiştir" ve %10.9'u "doğal ortam korunarak gelecek nesillere ulaşması sağlanmıştır" şeklinde görüş bildirmişlerdir (Tablo 9). Halkın büyük çoğunluğu Beypazarı'nda turizmin çevresel olumsuzluk oluşturmadığı görüşünü savunsalar da, bir kısmı da turizmin plansız geliştiğini belirtmişlerdir.

Tablo 9: Ankete Katılan Yerel Halkın Beypazarı'nda Turizmin Gelişiminin Çevreye Etkisinin Algılanışı

Turizmin çevresel etkisi	Frekans	%
Doğal çekicilikler koruma altına alınmıştır	170	22.6
Tarihi ve kültürel yapılar koruma altına alınmıştır	94	13
Doğal ortam korunarak gelecek nesillere ulaşması	82	10.9
Yolların kalitesi iyileşmiştir	114	15.2
Kentsel hizmetler iyileşmiştir	120	16

Çevre düzenlemeleri artmıştır	47	6.2
Halkın doğal-kültürel kaynaklara ilişkin farkındalığı	30	4
Çöp ve çevre temizliği sorunları artmıştır	17	2.2
Doğal, tarihi ve kültürel güzellikler tahrip edilmiştir	22	2.9
Turizme konu olan alanlar plansız, gelişigüzel	41	5.4
Kalabalık ve gürültü artmıştır	11	1.4
Tarihi yapılar bozulmuştur	1	0.1
Diğer	1	0.1
Genel Toplam		100.0

Turizmin sosyo-kültürel olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesi ve toplumsal altyapının hazır hale getirilmesi, turizmin sürdürülebilirliği açısından önem taşımaktadır. Çünkü bir bölgede, toplumsal uzlaşmadan uzak olarak gelişen turizm sektörü “sürdürülebilir” olmaktan da uzaktır. Ankete katılanların, %20.4’ü “kültürel etkinlikler artmıştır”, %15.4’ü “ilçenin doğal ve kültürel değerlerinin tanınması artmıştır” ve %15’i “doğal, tarihi, kültürel kaynakları koruma bilinci gelişmiştir” şeklinde görüş bildirmişlerdir. (Tablo 10).

Tablo 10: Ankete Katılan Yerel Halkın Beypazarı'nda Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerini Algılayışı

Turizmin sosyo-kültürel etkisi	Frekans	%
İlin nüfusu artmıştır	112	14.9
Doğal, tarihi, kültürel kaynakları koruma bilinci	113	15
Halkın yaşam standardı yükselmiştir	98	13.1
Kültürel etkinlikler artmıştır	152	20.4
İlçenin doğal ve kültürel değerlerinin tanınması	116	15.4
Halkın davranış şekli ve yaşam biçimi değişti	88	11.7
Halkın turizm anlayışında değişmeye neden olmuştur	30	4
Toplumsal değerler olumsuz yönde değişmiştir	18	2.8
Gelenekler kaybolmaya başlamıştır	19	2.5
Beypazarı kimliği kaybolmaya başlamıştır	4	0.5
Genel Toplam		100.0

Tablo 11: Ankete Katılan Yerel Halkın Beypazarı'nda Turizmin Gelişimi İle İlgili Görüşleri

Beypazarı'nda turizmin gelişimi için neler yapılmalıdır?	Frekans	%
Daha fazla gelişmemelidir	114	15.2
Mevcut tesisler iyileştirilmeli ve hizmet kalitesi artırılmalı	87	11.6
Konaklama tesisleri çoğaltılmalı	95	12.6
Çevrenin ağaçlandırılmasına, yeşillendirilmesine önem	80	10.6
Fiyatlar ucuzlatılmalı	82	10.9
Yerel halkta turizm bilinci oluşturulmalı	87	11.6
Yenileme ve restorasyona önem verilmeli	49	6.5
Kültür, kongre turizm gibi yeni turizm türleri oluşturulmalı	70	9.7
Turizm mevsimini bütün yıla yayacak plan ve projeler	39	5.2
Turizm alanlarını kullanırken sürdürülebilirliği sağlamalı	45	6
Ulaşım olanakları geliştirilmelidir	1	0.1
Genel Toplam		100.0

Ankete katılanlara; Beypazarı ilçesinde turizmin gelişmesi için öncelikli olarak nelerin yapılması gerektiği ile ilgili, 12 maddelik faktörlerden en önemli 3'ünü işaretlemesi istenmiştir. Ankete katılanların; %15,2'si “daha fazla gelişmemelidir”, %12,6 ‘sı “Konaklama tesisleri çoğaltılmalı”, %11,6’sı ise “yerel halkta turizm bilinci oluşturulmalı” ve “Mevcut tesisler iyileştirilmeli ve hizmet kalitesi arttırılmalı” maddeleri yer almaktadır. Ayrıca, deneklerin %10,9’u “fiyatlar ucuzlatılmalı”, %10,6’sı “çevrenin ağaçlandırılmasına, yeşillendirilmesine önem verilmeli” şeklinde düşünceleri bildirmiştir (Tablo 11). Önceki sorularda, turizmin ekonomik, çevresel ve toplumsal etkilerinin olumlu olduğu yönünde görüş bildirmelerine rağmen, ankete katılanların bir kısmının (%15,2’si) Beypazarı’nda turizmin gelişmemesi gerektiği konusunda görüş bildirmeleri düşündürücüdür. Yerel halkın Beypazarı’nda neden turizmin gelişmemesi yönünde görüş bildirmeleri, gelecekte yapılacak daha kapsamlı ve bu konu odaklı anketlerle ortaya çıkarılabilir.

Beypazarı ilçesi yerel halkına yapılan ankette, ilçe turizminin ekonomik, toplumsal ve çevresel etkilerinin cinsiyete ve meslek gruplarına göre algılanışına bakıldığında; cinsiyete göre değerler benzerlik gösterirken, meslek gruplarına göre turizmin bazı etkilerinin farklı algılandıkları görülmektedir (Tablo 12-13-14).

Ankete katılan yerel halkın meslek gruplarına göre algılarına bakıldığında; turizmin olumsuz etkilerinin bütün meslek gruplarında genelde hissedilmediği görülmektedir. Turizmin olumlu etkileri konusunda ise farklı düşüncelerin olduğu anlaşılmaktadır. Tablo 12’de turizmin ekonomik etkilerinin algılanışına bakıldığında; gelirin artması, kişilere yeni iş imkânlarının doğması ve yerel ürünlerin değer kazanması konularında benzer görüşler vardır. Bununla birlikte tüccarlar (%24) ve serbest meslek sahipleri (%14) turizmin diğer sektörleri geliştirdiği yönünde görüş bildirirken, işçilerin (%5) ve emeklilerin (%6) çok azı bu görüşe katılmaktadırlar. Aynı görüş ayrılığı, turizmle birlikte yerel ve küçük esnafın sıkıntıya düştüğü konusunda da vardır. İşçiler (%17), ev hanımları (%14), emekliler (%10) ve memurlar (%10) bu görüşe yüksek oranda katılırken, tüccarlarda (%3) ve serbest meslek sahiplerinde (%2) bu algının düşük olduğu görülmektedir (Tablo 12).

Tablo 12: Ankete Katılan Yerel Halkın Beypazarı’nda Turizmin ekonomik gelişiminin cinsiyete ve mesleğe göre algısı

Size göre Beypazarı turizminin gelişmesi hangi ekonomik etkilere yol açmıştır?	Cinsiyet %		Meslek %						
	E	K	İşçi	Me m	Em k	Ev h.	Öğ rc	Tüc	S.M
Gelirimiz artmıştır	17	18	24	16	14	22	15	30	25
Kişilere yeni iş kaynakları doğmuştur	16	15	7	17	15	20	15	14	20
Diğer sektörler gelişmiştir	10	8	5	11	6	8	7	24	14

Eski meslekler canlanmıştır	13	14	15	13	15	12	14	6	15
Şehrimiz kalkınmıştır	6	8	3	9	11	1	9	3	4
Yerel ürünler değer kazanmıştır	18	20	15	20	24	16	19	20	18
Dış yatırımcılar ilçeye canlılık getirmiştir	3	2	2	2	0	0	4	0	0
Yerel ve küçük esnaf sıkıntıya düşmüştür	9	11	17	10	10	14	9	3	2
Fiyatlar artmıştır	6	3	9	2	4	3	6	0	0
Ticaret ahlakı bozulmuştur	2	1	3	0	1	4	2	0	2
Diğer sektörler gerilemiştir	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Tablo 13: Ankete Katılan Yerel Halkın Beypazarı'nda Turizmin sosyo-kültürel gelişiminin cinsiyete ve mesleğe göre algısı

Size göre Beypazarı'nda turizmin gelişmesi hangi çevresel etkilere yol açmıştır?	Cinsiyet %		Meslek %						
	E	K	İşç	M	Em	E.	Ö	Tü	S.
Doğal çekicilikler koruma altına alınmıştır	22	24	25	25	21	25	20	23	22
Tarihi ve kültürel yapılar koruma altına alınmıştır	14	10	16	11	15	15	7	23	15
Doğal ortam korunarak gelecek nesillere ulaşması sağlanmış	9	14	7	4	11	16	15	10	11
Yolların kalitesi iyileşmiştir	17	13	12	21	17	8	14	20	18
Kentsel hizmetler iyileşmiştir	17	14	20	15	11	13	16	20	22
Çevre düzenlemeleri artmıştır	6	7	3	11	6	4	6	4	4
Halkın yerel doğal/kültürel kaynaklara ilişkin farkındalığı yükselmiştir.	3	5	4	3	3	6	5	0	2
Çöp ve çevre temizliği sorunları artmıştır	1	3	1	2	2	3	3	0	0
Doğal, tarihi ve kültürel güzellikler tahrip edilmiştir	3	3	3	3	2	2	4	0	3
Turizme konu olan alanlar plansız, gelişigüzel büyümüştür	6	5	6	3	10	4	6	0	3
Kalabalık ve gürültü artmıştır	2	1	3	2	2	4	2	0	0

Tarihi yapılar bozulmuştur	0	1	0	0	0	0	2	0	0
----------------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Ankete katılan yerel halkın, Beypazarı'nda turizmin sosyo-kültürel etkileri konusunda farklı algıları olduğu görülmekle birlikte, genelde benzer görüşte olduğu anlaşılmaktadır. Öğrencilerin % 7'si, tüccarların % 23'ü turizmle birlikte tarihi ve kültürel yapıların koruma altına alındığı görüşünü savunmaktadır. Ev hanımlarının % 8'i, memurların % 21'i, tüccarların % 20'si turizmin yolların iyileşmesine katkı yaptığını bildirmiştir. Tüccarların hiçbiri (%0) turizmin ilçede plansız olarak büyüdüğü yönündeki algıya katılmazken, emeklilerin %10'u işçi ve öğrencilerin %6'sı ilçede turizmin plansız büyüdüğünü beyan etmiştir. Tüccarların tamamı turizmin toplumsal etkisinin olumlu olduğu yönünde algılarını bildirmiştir. Ancak emeklilerin, öğrencilerin, ev hanımlarının ve işçilerin çoğunluğu turizmin toplumsal etkisine olumlu yaklaşmakla birlikte, bir kısmı olumsuz yaklaşmaktadır (Tablo 13).

Tablo 14: Ankete Katılan Yerel Halkın Beypazarı'nda turizmin çevresel gelişiminin cinsiyete ve mesleğe göre algısı

Size göre Beypazarı turizminin gelişmesi hangi sosyo-kültürel etkilere yol açmıştır?	Cinsiyet %		Meslek %						
	E	K	İş	M	E	E	Ö	T	S
İlçenin nüfusu artmıştır	15	15	11	14	18	16	13	23	26
Doğal, tarihi, kültürel kaynakları koruma bilinci gelişmiştir	16	16	18	15	8	21	16	10	6
Halkın yaşam standardı yükselmiştir	14	12	7	12	13	13	13	26	18
Kültürel etkinlikler artmıştır	20	21	20	24	21	20	20	10	22
İlçenin doğal ve kültürel değerlerinin tanınması artmıştır	16	14	19	15	12	11	14	24	22
Halkın davranış şekli ve yaşam biçimi değişti	10	13	12	14	13	11	12	7	6
Halkın turizm anlayışında değişmeye neden olmuştur	3	4	5	3	7	6	3	0	0
Toplumsal değerler olumsuz yönde değişmiştir	3	2	5	1	3	0	3	0	0
Gelenekler kaybolmaya başlamıştır	2	3	2	2	5	2	4	0	0
Beypazarı kimliği kaybolmaya başlamıştır	1	0	1	0	0	0	2	0	0

Ankete katılan meslek gruplarının, turizmin Beypazarı ilçesinde oluşturduğu çevresel etki konusunda farklı algılara sahip oldukları görülmektedir. Tüccarlar ve serbest meslek sahiplerinin tamamı (%0), turizmin Beypazarı ilçesine olumsuz çevresel etkisinin olmadığı yönünde görüş bildirirken, emeklilerin %15'i, işçilerin %13'ü ve öğrencilerin %12'si çevresel olumsuz etkinin olduğunu savunmaktadır. Tüccarların % 26'sı ilçede turizmle birlikte halkın yaşam standardının arttığını bildirirken, işçilerin çok

azı (%7) bu görüşe katılmaktadır. Ev hanımların çoğunluğu (%21), turizmin Beypazarı'nda gelişmesi ile birlikte koruma bilincinin de geliştiğini bildirirken, emeklilerin çok azı (%7) aynı görüşü savunmaktadır (Tablo 14).

5.SONUÇ

Özgün mekânlar, yerel yaşam biçimleri, kırsal alanlar, geleneksel mimari, peyzaj özellikleri turizm aktiviteleri açısından çekici değerlerdir. Kitle turizminin belli bir doygunluğa ulaşması, turizm destinasyonlarını doğal ve kültürel değerlerin fazla olduğu kırsal alanlara doğru yönlendirmiştir. Turizmin kırsal alanlarda yoğunlaşması, beraberinde bazı tartışmalara neden olmuştur. Turizmin yoğun olarak yaşandığı bölgelerde görülen olumsuz etkilerden yola çıkarak bazı araştırmacılar; yerel değerlerin turizmin gelişmesi ile birlikte zarar göreceği hatta yok olacağı yönünde görüş bildirirken, bazı araştırmacılar ise olaya olumlu yaklaşmakta; turizm ile birlikte koruma kültürünün gelişmesinden dolayı yerel değerlerin zarar görmeyeceği hatta kaybolmaya başlamış kültürel değerlerin tekrar ortaya çıkacağı görüşünü savunmaktadırlar. Her iki görüşün kendine göre haklı yönleri olmakla birlikte, turizmin hızla gelişmeye başladığı mekânlarda ortaya çıkan çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik sorunların varlığı da kabul edilmesi gereken bir gerçektir. Bundan dolayı turizmden daha fazla yararlanmak isteyen ülkeler, turizmin olumsuz etkilerini en aza indirerek, olumlu etkilerini artırmak için büyük çaba göstermektedirler.

Türkiye'nin son yıllarda, tarihi ve kültürel turizm değerlerinin gün geçtikçe turizme kazandırılmaya başlandığı ayrıca doğal ve termal turizminin de gelişme gösterdiği mekânlardan biri de Beypazarı İlçesi'dir. Çalışma alanının seçilmesinde, tarihsel ve kültürel özelliklerinin bölgedeki turizm faaliyetlerinin bütün yıla yayılarak çeşitlendirilmesi ve artık insanların kıyı turizminin yanında, kültürel açıdan zengin yöreleri görmek, gittikçe kaybolan yaşam biçimlerini öğrenmek ve izlemek, daha sakin ortamlarda vakit geçirebileceği alternatif turizm faaliyetlerinden biri olan tarihi ve kültürel turizm alanlarının gelişmesine katkıda bulunulacağı düşüncesi etkili olmuştur. Beypazarı; tarihi ve kültürel değerleri bakımından sahip olduğu turizm çekiciliğiyle ve bunların yanında termal turizm, kırsal turizm gibi alternatif turizm imkânlarının geliştirilmesiyle, alternatif turizme Türkiye'de örnek olabilecek bir ilçedir.

Dünyada giderek çok büyük bir endüstri haline gelen turizmin uzun vadede sürdürülebilir olması bazı faktörlere bağlı olmaktadır. Bu faktörlerden bazıları; sürekli olarak yüksek kaliteli ürünler sunmak, turistlerin yüksek kalitede deneyim elde etmesini sağlamak, yöre insanının değerlerini korumak, yerel mimarinin ve yerel kültürün devamını sağlamak, doğal kaynakları, tarihi, kültürel ve estetik değerleri gelecek nesilleri de göz önüne alarak koruyup yaşatmak olarak sıralanabilir. Bir yörede turizmin faaliyetlerinin geliştirilmesi ve turizm olayının sürdürülebilirliği de birçok faktöre bağlıdır. Bu faktörler içerisinde en önemli olanı ise; yöre insanının turizme olan yaklaşımlarının bilinmesidir. Yerel halkın turizme bakış açısı, turizmi nasıl algıladığı, turizmin gelişmesine hazır olup olmadığı, gelen turistlerle iletişimin nasıl olduğu, turizm olayından beklentisinin neler olduğu gibi algıların bilinmesi gerekir. Bu gibi soruların cevaplarını bulmak için uygulanan yöntemlerden birisi, yerel halka anket çalışması yapmaktır.

Yöre insanının ankete verdiği cevaplara göre; yerel halk turizmle birlikte ekonominin gelişeceğini, doğal, tarihi ve kültürel değerlerin tanınacağını, korunacağını

ve kültürel çeşitliliğe neden olacağını beklemektedir. Turizme doğal, kültürel, ekonomik ve toplumsal değerleri bozan, tahrip eden, geriletken olumsuz bir faaliyet olarak bakılmadığı anlaşılmaktadır. Beypazarı ilçesi gibi turizmin yeni gelişmeye başladığı bölgelerde, genelde turizmin ekonomi üzerine olumlu yönleri daha fazla hissedilmektedir. Ankete katılanların verdiği cevaplara göre; yerel halkın büyük çoğunluğu, turizmin Beypazarı ilçesinin ekonomik yapısı üzerine olumlu etki yaptığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Yöre insanının büyük çoğunluğu turizmin çevresel etkisinin olumlu sonuçlar doğurduğunu düşünmekle birlikte, deneklerin bir kısmı ilçedeki turizm alanlarının plansız ve kontrolsüz büyümesi ile çevreye olumsuz etkisinin olduğunu düşünmektedir.

Beypazarı ilçesi yerel halkının büyük çoğunluğunun, sosyo-kültürel açıdan turizm gelişimine olumlu yönde bakmaktadır. Turizmin sosyo-kültürel yönden olumsuz etkileri olduğu görüşüne sahip deneklerin çok az olduğu görülmektedir. Beypazarı halkının turizmin toplumsal gelişimine olumlu yaklaşıtları sonucunu çıkarabiliriz. Ankete genel anlamda bakıldığında, Beypazarı halkının çoğunluğu turizmin gelişiminden memnun olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, meslek grupları arasında farklı algıların olduğu görülmektedir; tüccarlar ve serbest meslek sahipleri yaşadıkları mekânda turizmin ekonomik, çevresel ve toplumsal olarak olumlu etkisi olduğu görüşünü bildirmiştir. Emeklilerin, işçilerin, ev hanımlarının, öğrencilerin ve memurların çoğunluğu olumlu etkiyi savunmakla birlikte, bir kısmı olumsuz etkinin var olduğunu bildirmiştir. Yöre insanının ankete verdiği cevaplara göre; Beypazarı ilçesinde, mevcut turizm değerlerinin yanına potansiyel turizm değerlerinin de eklenmesiyle daha fazla gelişebileceği görüşü hâkimdir.

KAYNAKÇA

- AVCIKURT, Cevdet, *Turizm Sosyolojisi* (Birinci Baskı), Detay Yayıncılık, Balıkesir, 2003, s.8.
- BARUTÇUGİL, Sabit, İ., *Turizm İşletmeciliği*, İstanbul, Beta Basım Yayınları, 1989, s.8.
- BUTLER, Richard. W., *Seasonality In Tourism*, Tom BAUM and Suend LUNDTORP (Editors), Oxford: Pergamon Press, 2001, s.10-11.
- COHEN, Erik, *The Sociology of Tourism: Theoretical and Empirical Investigations*, (First Edition), (Editors: Yiorgis APOSTOLOPOULOS, Stella LEIVADI, Andrew YIANNAKIS), Routledge Taylor&Francis Group, London, 1996, s.52.
- COOK, Roy, YALE, Laura J. and MARQUA, Joseph J., *Tourism The Business Of Travel*, (9th Ed.), Prentice Hall, New Jersey, 1999, s.248-249.
- DOĞAN, Hasan Zafer, *Turizmin Sosyo-Kültürel Temelleri*, (Birinci Baskı). Detay Yayıncılık, Ankara, 2004, s.80.
- ECERAL, T.Ö. ve ÖZMEN C.A., Beypazarı'nda Turizm Gelişimi ve Yerel Ekonomik Kalkınma, *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 5, Sayı 2, 2009, s.46-74.
- FAGENCE, Michael, *Turism In Destination Communities*, (First Edition), S. SINGH, D. J. Timothy and R. K. DOWLING Editors), Cabi Publishing, Cambridge, 2003, s.63.
- GOELDNER, Charles. R., and MCINTOSH, Robert, *Tourism Principles, Practices, Philosophies*, (7th. Ed), Wiley&Sons, Inc, New York, 1990, s.179.

- KERVANKIRAN, İsmail, *Afyonkarahisar İlinin Sürdürülebilir Turizm Açısından Değerlendirilmesi*, Kocatepe Akademi yayınları, Afyonkarahisar, 2013, s.226.
- KILIÇ, D.T., İnözü'nde Doğaya Misafir Olmak. Bülten, SGP Küçük Destek Programı Yıl:6 Sayı:8, 2008.
- KİPER, T. ve USLU, A., Turizmin Kültürel Miras Üzerine Etkileri: Beypazarı/Ankara Örneğinde Yerel Halkın Farkındalığı. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi*, 2006, s.305-314.
- KUVAN, Yalçın ve AKAN, Perran, Residents' Attitudes Toward General and Forest-Related Impacts Of Tourism: The Case Of Belek, Antalya, *Tourism Management*, (26), 2004, s.691-706.
- LICKORISH, Leonard J. and JENKINS, Carson L., *An Introduction To Tourism*, Butterworth-Heinemann, Oxford, 1997, s.85-86.
- MARTIN, Brian, *Social Defence, Social Change*, Freedom Press, London, 1993, s.3.
- ÖZGÜÇ, Nazmiye., *Turizm Coğrafyası*, Çantay Kitabevi, İstanbul, 2007, s.163.
- RIZAOĞLU, Bahattin. *Turizm ve Toplumsallaşma*, (Üçüncü Baskı), Detay Yayıncılık, Ankara, 2004, s.19.
- ROBINSON, Mike, *Tourism and Cultural Conflicts*, Mike ROBINSON and Priscilla BONIFACE (Editors), Cabi Publishing, New York, 1999, s.9.
- ROGERS, S., Which Heritage? Nature, Culture, and Identity in French Rural Tourism, *French Historical Studies* Vo: 25, No:3, EBSCO Publishing, 2002, s.63-162.
- SOYKAN, Füsün, *Kırsal Alanların Turizm Potansiyelinin Saptanması ve Şirince Köyü'ne (İzmir) Uygulanması*. Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, 2004, s.7.
- TOSKAY, Tunca, *Turizm, Turizm Olayına Genel Yaklaşım*, İstanbul, 1989, s.59.
- WIGHT, Pamela. Eco-tourism: Ethics or Eco-Sell?, *Journal of Travel Research*, 31, (3), 1993, s.1-11.
- WILLIAMS, S. *Tourism Geography*, Routledge, London, 1998.
- www.beypazarı-bld.gov.tr (Erişim Tarihi: 12.09.2013).